

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 5

Частина II

**Одеса
2019**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – 224 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Богомаз О. О. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Воскобойнік І. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Гаращенко О. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Зарічна Т. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Кот А. Г. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Любович А. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Манєва К. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мівшук Ю. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мотишена В. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Рубель Г. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Стародубцева Т. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Унтілов В. В. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки ліквідності комерційних банків України за період 2008 – 2018 рр.....	6
Бойко В.С., Вітковська К.В. Статистичний аналіз рівня безробіття в Україні.....	13
Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки грошової маси та грошового обігу в Україні.....	22
Березорудський А.М., Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на рівень бідності населення.....	29
Абалмасова М.П., Готліб І.Г. Статистичний аналіз заробітної плати в Україні за 2010 – 2018 рр.....	36
Кот А.Г., Тарасова К.І. Статистичне дослідження доходів та витрат населення в системі оцінювання рівня життя.....	45
Абалмасова М.П., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз доходів та витрат населення деяких країн світу.....	55
Богомаз О.О., Самоусєнкова О.В. Аналіз діяльності інноваційних підприємств в промисловості України за 2012 – 2017рр.....	62
Гаращенко О.В., Підгорний А.З. Динаміка та перспективи розвитку вищої освіти в Україні.....	72
Мотишена В.В., Милашко О.Г. Статистичне дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту.....	79
Зарічна Т.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні.....	86
Воскобойнік І.І., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня злочинності в Одеській області.....	92
Абалмасова М.П., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансової діяльності підприємств Одеської області.....	99
Богомаз О.О., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження рівня цін в Україні.....	105
Бойко В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження стану та розвитку страхового ринку в Україні.....	112
Мотишена В.В., Погорєлова Т.В. Особливості статистичного дослідження динаміки валютних курсів	120

Бурлаєва В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження продовольчого ринку України.....	128
Любович А.А., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження земельних ресурсів та їх використання в Україні	134
Абалмасова М.П., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз ринку інновацій в Україні.....	141
Агапченко К.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз динаміки грошового ринку в Україні за 2008 – 2018 рр.....	147
Мившук Ю.І., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз рівня доходів населення України.....	155
Рубель Г.А., Самотоєнкова О.В. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.....	163
Любович А.А., Милашко О.Г. Партнерство України з Францією: статистичний аспект	171
Бурлаєва В.С., Милашко О.Г. Партнерство України з Німеччиною. Статистичний аспект.....	180
Унтілов В.В., Милашко О.Г. Партнерство України з Великою Британією. Статистичний аспект	185
Богомаз О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз використання інтернету в Україні	193
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Порівняльний аналіз освіти в Україні та деяких країнах світу	198
Манєва К.П., Ольвінська Ю.О. Вплив інтернету на людський розвиток.....	207
Стародубцева Т.В., Ольвінська Ю.О. Вплив корупції на людський розвиток	212
Воскобойнік І.І., Вітківська К.В. Використання вибірових обстежень у соціальної статистиці	217

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ ДЕЯКИХ КРАЇН СВІТУ

Абалмасова М. П.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Абалмасова М. П., Ольвінська Ю. О. Статистичний аналіз доходів та витрат населення деяких країн світу. У статті обґрунтована необхідність дослідження структури доходів та витрат домогосподарств. Проаналізовано структуру витрат європейців, визначено вплив цін на розмір витрат населення. Виявлено відмінності динаміки цін між різними групами товарів. Проаналізовано та зроблено висновки щодо заробітних плат та купівельної спроможності країн ЄС у порівнянні з Україною. Визначено основні напрями удосконалення державної політики у сфері доходів і витрат населення у контексті підвищення рівня життя громадян.

Ключові слова: доходи та витрати домогосподарств, заробітна плата, рівень життя населення, купівельна спроможність.

Abalmasova M. P, Olvinskaya J. O. Statistical analysis of income and expenditure of people from different countries of the world. The article substantiates the need to study the structure of household income and expenditure. Analyzed the structure of the costs of Europeans, determined the effect of prices on the size of expenditures. Identified differences in the dynamics of prices between different groups of goods. Analyzed and drawn conclusions regarding wages and purchasing power of EU countries compared with Ukraine. The main directions of improving the state policy in the sphere of incomes and expenditures of the population in the context of raising the standard of living of citizens are identified.

Keywords: household income and expenditure, wages, the standard of living of the population, purchasing power.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Абалмасова, М. П. Статистичний аналіз доходів та витрат населення деяких країн світу [Текст] / М. П. Абалмасова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 55 – 61.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Підвищення рівня та якості життя широких верств населення, а також забезпечення належних умов для подальшого їх зростання в майбутньому – є одними з

найбільш важливих завдань соціальної політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Досягти цієї мети можливо завдяки удосконаленню державної політики щодо максимізації доходів та оптимізації витрат вітчизняних домогосподарств.

Поступово підвищується роль доходів та витрат домогосподарств в економічній системі держави, тому зростає інтерес до ґрунтовного дослідження їх структури. Вагоме значення доходів і витрат домашніх господарств полягає у тому, що вони є відображенням участі домогосподарств в розподілі і перерозподілі валового внутрішнього продукту і національного доходу, забезпечують економічну основу відтворення сучасної людини, формують рівень життя населення, створюють передумови для розвитку людського капіталу, сприяють формуванню стійкого попиту на товари і послуги, виступають джерелом інвестиційних ресурсів у національній економіці.

Аналіз дослідження і публікацій останніх років. Значний внесок до вирішення теоретичних та практичних аспектів проблеми підвищення життєвого рівня населення у перехідний період в Україні зробили: А. Лісовий, П. Гайдуцький, І. Кириленко, Б. Пасхавер, П. Саблук та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз результатів дослідження засвідчує доцільність подальшого вивчення проблеми доходів і витрат домогосподарств в системі показників рівня життя населення.

Метою роботи є статистичний аналіз доходів та витрат населення різних країн світу.

Виклад основного матеріалу. Офіційний центр статистики ЄС Евростат видає масштабний звіт про розвиток економіки країн Євросоюзу з початку тисячоліття. Розглянемо доходи і витрати європейських країн, а також їх зміни за останні 17 років [1].

На відміну від макроекономічних показників (зростання ВВП, рівень прямих інвестицій та інше), реальні доходи населення є визначальним фактором для оцінки добробуту самими громадянами країни. Уповільнене зростання реальних доходів підвищує рівень підтримки антимейнстримних радикальних партій (як це відбувалося в Греції та Італії), і навпаки – високий темп росту реальних доходів забезпечує підтримку партії влади (як це було в Польщі кінця 2000-х) [2].

Для більш наочного аналізу сконцентруємося на загальноєвропейських показниках, а також окремо розглянемо приклад Німеччини, Польщі та Румунії. Перша більш наочно відображає динаміку і структуру "старої Європи", інші дві – вплив європейських трансформацій на зростання цін і доходів в країнах.

Розглянемо структуру витрат європейців. Рік тому український міністр соціальної політики Андрій Рева заявляв про те, що українці багато їдять, відштовхуючись від структури витрат згідно Держстату. У цьому твердженні була закладена логічна помилка, адже структура

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

витрат оперує відносним розподілом коштів пересічного громадянина (або домогосподарства), тоді як абсолютні числа можуть відрізнятись.

Що ж дійсно показує структура витрат - пріоритети громадян тієї чи іншої країни, сформовані добробутом. Простіше сформулював Світовий банк, зазначивши, що якщо витрати на харчові продукти в структурі витрат перевищують 60% – це говорить про бідність населення, адже велика частина грошей просто проїдається. Зрозуміло, мова йде не про конкретні показники, а скоріше про тренд (на структуру витрат можуть впливати непрямі субсидії, а також цінові дисбаланси).

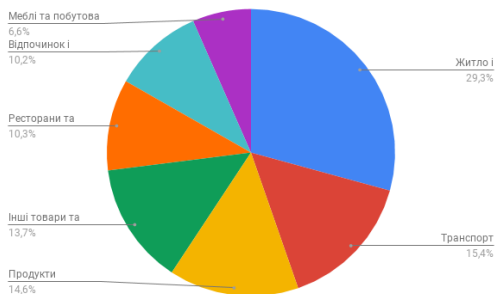

Рис.1 Розподіл витрат громадян ЄС у % до загального доходу, %

Згідно зі звітом, за станом на 2016 загалом для ЄС головними категоріями витрат громадян стали плата за житло та комунальні послуги (24,5%), транспорт (12,9%), а також їжа і неалкогольні напої (12,2%).

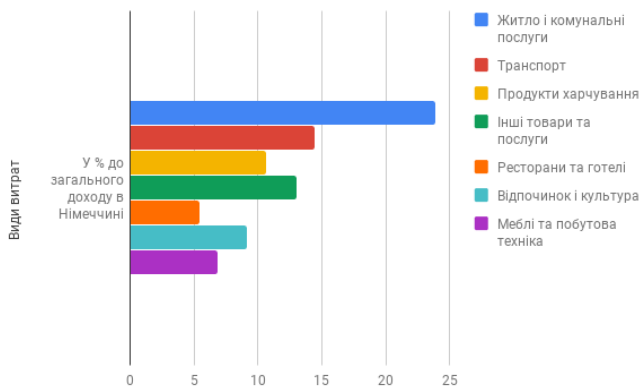

Рис.2 Розподіл витрат громадян Німеччини у % до загального доходу, %

Для Німеччини, як і більшості західних країн ситуація схожа на загальноєвропейську – перші дві категорії займають також витрати на житло і комуналку, а також транспорт. Однак на третє місце виходять "інші товари і послуги", що включає в себе більшість категорій товарів, за винятком

меблів і побутової техніки, одягу, а також алкоголю і тютюнових виробів. Продукти харчування виходять на четверте місце, що забезпечено набагато меншими диспропорціями в ціні на харчові продукти, ніж на інші товари.

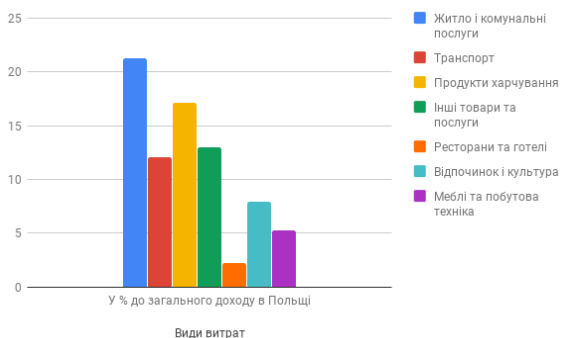

Рис.3 Розподіл витрат громадян Польщі у % до загального доходу, %

Якщо ж говорити про Польщу, то тут їжа і неалкогольні напої вже на другому місці з показником в 17,1% від загальних витрат, а в Румунії ця категорія і зовсім виходить на перше місце з показником в 27,9%. В цілому тенденція видна саме в розподілі між більш і менш заможними країнами. У перших головними статтями витрат будуть житло, транспорт, а також послуги пов'язані з купівлею і обслуговуванням свого автомобіля. Тоді як у других домінують витрати на їжу та житло, а витрати на здоров'я непропорційно вищі за середньоєвропейські.

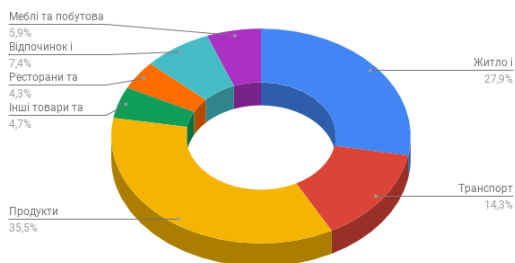

Рис.4 Розподіл витрат громадян Румунії у % до загального доходу, %

Окремим випадком є південна Європа, де на другі-треті місця виходить сфера послуг (готелі та ресторани). При цьому загальний розподіл багатих і бідних європейських країн поширюється і на них.

Згідно Укрстату, в 2017 році в Україні основну статтю витрат представляють саме харчові продукти, маючи частку в 48,4% від усіх

витрат. Цей показник на 2,8% менше, ніж в 2016-му році, тоді як частка витрат на житло і комунальні послуги зросла з 14,1% до 16,7% [3].

Важливим питанням у визначенні структури витрат залишається зміна цін. На рівні з зарплатами ціни відповідають за купівельну спроможність громадян, що є тим самим показником добробуту. У європейській статистиці цікаві не стільки самі ціни або ж факт розкиду самих цін, скільки їх динаміка за останні 17 років.

І тут є чимало цікавих тенденцій. По-перше, збільшений розкид цін між країнами, при вирівнюванні усереднених цін по Євросоюзу. У 2000-му році ціни в найдешевшій Болгарії становили 31,5% від середньо-європейських, тоді як в найдорожчій Ісландії – 137,7%. У 2017-му Болгарія досі залишилася в самому низу списку з 44% від середньоєвропейських цін, але в Ісландії вони виростили до 171,6%. Схожа ситуація з іншими скандинавськими країнами, а також країнами Бенілюксу. Простіше кажучи, це означає поступове вирівнювання середнього рівня цін " нової Європи " і великих країн Західної, проте ціни в групі найзаможніших країн злетіли набагато вище середнього.

По-друге, відмінності динаміки цін між різними групами товарів величезні. Якщо побутова техніка і продукти харчування, а також транспорт не сильно відрізняються між більшістю країн ЄС, то деякі категорії вражають розкидом. Головні відмінності криються в послугах медицини і освіти. Ціни на останній мають розрив більш ніж в десять разів між старими і новими членами.

Крім того, важливим критерієм залишається порівняння між зростанням цін і зростанням доходів громадян різних країн ЄС. Тут ситуація далека від однорідної, але в більшості випадків мова йде про зростання реальних доходів серед домогосподарств. Якщо брати порівняння з 2000-м роком, то тенденцію зростання реальних доходів ілюструють всі країни, за винятком хіба що Греції. Якщо ж розглядати ретроспективу останніх десяти років, то загальноєвропейське зростання реальних доходів забезпечене перш за все " новою Європою ", тоді як західна і особливо південна залишається на місці [4].

При цьому розрив між зарплатами залишається колосальним. Середня зарплата після оподаткування в Болгарії 2018 року склала 457 євро, тоді як в Данії – 3,270 євро. Однак семиразова різниця зменшується до триразової після врахування купівельної спроможності датчан і болгар. Важливо також відзначити, що вирівнювання цін і зарплат відбувається практично рівномірно, без урахування туристичних зон і регіональних диспропорцій (коли сотня кілометрів може розділяти багату столицю і депресивний район).

Якщо ж розглянути порівняння з Україною, то тут середня зарплата станом на початок 2018-го року становить близько 270 євро, однак з поправкою на інфляцію це більше показника в 385 євро в 2013-му році. Порівняння рівня цін між країнами ЄС і Україною складне, оскільки на них

впливають різні змінні у вигляді непрямих субсидій, а також різні митні правила. Однак, за усередненими підрахунками, реальні доходи українців зараз складають близько 75% від аналогічного показника найбідніших в ЄС болгар.

Таблиця 1

Заробітні плати та купівельна спроможність в Європі

Країни Європи	Заробітна плата, євро	Паритет купівельної спроможності, євро
Британія	1990	1860
Данія	3270	2900
Франція	2225	2020
Німеччина	2270	2050
Естонія	957	1480
Польща	784	1450
Румунія	565	1210
Болгарія	475	1120
Україна	280	840

Ще одним важливим пунктом структури витрат європейців є динаміка накопичення заощаджень домогосподарств, а також динаміка зміни їх боргу. З боргом все вкладається в одну більш-менш стабільну тенденцію: стабільне і тривале зростання економіки веде до зростання боргів домогосподарств, кризові явища і простій економіки ведуть до зниження темпу зростання боргів або й зовсім його падіння.

Питання зміни в поведінці з накопиченнями набагато складніше. З одного боку існує тенденція до великих накопичень в країнах з більш високим доходом. Якщо в Німеччині рівень накопичень від загального доходу становить 17,1% (на 7 пунктів вище середньоевропейського), то в Болгарії він досяг лише 4,9% (на 5 пунктів менше середнього). З іншого боку, така залежність не обов'язкова, а тенденція нелінійна. Накопичення в Великобританії останні 10 років нижче середньоевропейського рівня, а з початком Brexit вони впали ще більше. У Чехії та Хорватії ж, вони перевищують середній рівень по Європі. В залежності з політичними потрясіннями і зростанням економіки працюють лише в одну сторону – серйозне падіння або негативні прогнози можуть зменшити відсоток накопичень, тоді як різкий стрибок економіки зовсім не означає підвищення відсотка накопичень.

В Україні офіційна статистика виділяє неспоживацькі витрати, які становлять близько 7% від усіх витрат. Однак зрозуміти, скільки з цих 7% йдуть в накопичення непросто. Ще складніше, якщо оцінити тіншову економіку, а також неофіційні заощадження, які залишаються у людей на руках внаслідок відсутності інвестиційних інструментів і недовіри до банківської системи.

Висновки. Зростання бідності та нерівності у суспільстві пов'язані насамперед із нерівномірним розподілом доходів від економічного зростання, погіршенням умов життя багатодітних сімей, молоді,

пенсіонерів, низьким рівнем оплати праці.

Структура витрат, а також динаміка цін і доходів в Євросоюзі не дають розуміння необхідних змін або ж реального розриву рівня життя. Однак серйозна різниця цих показників в "старих" і "нових" країнах ЄС, а також України, дає розуміння незворотності громадських шоків від трансформації економіки. Свого часу ці шоки поставили під загрозу євроінтеграцію Румунії і Болгарії, вони ж створюють розмінну монету в політичній грі всередині України.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Офіційний центр статистики ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/>
- 2.Лісовий А.В. Економічний аналіз доходів населення: стан, структура, динаміка / А.В. Лісовий // Наукові праці НДФІ. – 2010. – № 5. – С. 18–22.
- 3.Доходи та витрати населення України за 2007-2018 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 4.Сенів Л.А. Оцінка диференціації доходів населення України / Л.А. Сенів, Ю.В. Малиновський // Національний університет «Львівська політехніка» [матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції]. – 2012.
- 5.Статистичний щорічник України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 6.Штокало Я. Доходи домогосподарств – показник рівня життя населення / Я. Штокало // Економічна та соціальна географія. – 2010. – № 2. – С. 11–17.
7. Підгорний, А. З. Соціально-демографічна статистика: Підручник / А .З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О Ольвінська, К. В. Вітківська. - Одеса: ОДЕУ, 2017. – 408 с.
8. Самоєнкова О. В. Соціальна статистика: навчальний посібник / О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2009. – 102 с.
9. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону : монографія // А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, О. Г. Милашко та ін. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2016. – 218 с.
10. Ольвінська Ю. О. Проблеми соціально-економічного розвитку країн Євросоюзу/ Ю. О. Ольвінська // Наукові проблеми господарювання на макро-, мезотамікроекономічному рівнях: Міжнародна науково-практична конференція (Одеса 22-23.04.2015). – Одеса: ОНЕУ, 2015. – С. 18-21.
11. Вишнеvsька, К. С. Статистичне оцінювання впливу факторів на рівень витрат домогосподарств [Текст] / К. С. Вишнеvsька, К. В. Вітківська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 3. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2017. – С. 53 – 57.
12. Унгурян, К. М. Аналіз споживання продуктів харчування в домогосподарствах України за 2010 – 2015 роки [Текст] / К. М. Унгурян, О. В. Самоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 3. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2017. – С. 15 – 22.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 5

Частина II

**Одеса
2019**